

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

Årsrapport köpt vård 2021

Beslutad 2021-, av:

Sammanfattning

Totalt uppgick Region Jämtland Härjedalens kostnader för köpt vård 2021 till 430 miljoner kronor. Jämfört med det första pandemiåret 2020, steg kostnaderna för köpt vård kraftigt 2021. Efter korrigering för att en månadsfaktura för Norrlands universitetssjukhus (NUS) bokförts på 2021, i stället för på 2020, hamnade kostnaderna 64 miljoner kronor högre (+17,8 procent) än 2020. Nivån ligger nu över den från året före Covid-19-pandemin.

En del av kostnadsökningen beror på ett mindre antal vårdtillfällen med mycket avancerad, livräddande rikssjukvård på universitetssjukhusen. Kostnaderna för universitetssjukhusvård ökade med 30 miljoner kronor (+11,6 procent), efter korrigering för den felaktigt bokförda månadsfakturan.

Kostnaderna för länssjukvård i övriga Sverige och i Västernorrland steg också kraftigt med 31 miljoner kronor (+49 procent). Satsningar på att förbättra tillgängligheten och korta köerna står bakom en del av uppgången. Ortopeden har t ex opererat med egna operatörer på Sollefteå sjukhus i samarbete med vårdteam från Region Västernorrland. Kostnaderna för vårdgaranti ökade med 8,7 miljoner kronor (+77 procent). Kostnaderna för vård av länsinvånare som insjuknar akut i andra län, blev 16 miljoner kronor högre 2021 (+43 procent), vilket kan hänga ihop med ett ökat inrikes resande förra året.

Under 2021 fortsatte den utveckling som startade 2019, med färre fysiska besök i primärvården i andra län och fler digitala utomlänsbesök hos privata vårdgivare. Kostnaderna för digital utomlänsvård ökade med 1,5 miljon kronor (+ 24 procent). Nationellt sker en snabb utveckling av digitala vårdtjänster. Parallellt i regionen ges allt fler patienter möjlighet till digital egenmonitorering av sin hälsa i hemmet, t ex när det gäller blodtryckskontroll.

Kostnaderna för vård utomlands stannade på en lägre nivå även under 2021, delvis på grund av att gränsen mot Norge tidvis var stängd.

Kostnaderna för vård på behandlingshem och för rättspsykiatri låg under 2021 inom det normala kostnadsspannet.

Jämfört med 2020 ökade intäkterna för vård av patienter från andra län med totalt 5 miljoner kronor (+3 procent). Men de låg fortfarande 15 miljoner kronor lägre än 2019. Även 2021 ställdes några större besöksevenemang in, t ex Storsjöcupen, med färre utomlänsbesökare som följd. Möjligen kan dessutom ett förändrat beteende bland turister märkas. De antas allt oftare kontakta digitala vårdgivare i stället för att besöka någon av regionens hälsocentraler. Öppnandet av en ny privat hälsocentral i Duved bidrar också till att utomlänsintäkterna för primärvården var lägre än före pandemin, trots många besökare i dessa kommuner.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	1
1 UTVECKLING AV KÖPT VÅRD TOTALT	3
1.1 Primärvård utanför Jämtland Härjedalen.....	4
1.1.1 <i>Primärvårdskostnader för länsinvånare som besöker grannlän</i>	5
1.1.2 <i>Digitala utomlänsbesök</i>	5
1.2 Länsjukvård utanför Jämtland Härjedalen	10
1.3 Universitetssjukhusvård	12
1.4 Vård vid privata institutioner	12
1.5 Rättpsykiatri	13
1.6 Utlandsvård	13
2 OMRÅDESUPPFÖLJNING	14
3 INTÄKTER FÖR VÅRD AV MEDBORGARE FRÅN ANDRA LANDSTING	17

1 Utveckling av köpt vård totalt

I nedanstående tabell sammanfattas kostnaderna för köpt vård utanför länet. Kostnaderna omfattar jämtars och härjedalingars besök i primärvård och länssjukvård i andra län, vård vid universitetssjukhus och behandlingshem, rättspsykiatrisk vård, samt vård utomlands.

Under första året av Covid-19-pandemin sjönk kostnaderna för köpt vård, då många patienter undvek att åka till andra län för behandling inom vårdgaranti/fritt vårdval. I takt med att allt fler vaccinerades under 2021, valde många att nyttja vårdgarantin, vilket syns i den kraftiga ökningen av länssjukvård i övriga Sverige och Västernorrland. Samtidigt skedde en kraftig ökning av universitetssjukvården, varav en del berodde på att ett mindre antal patienter genomgick extremt dyr, högspecialiserad, livräddande vård. En del av ökningen hängde också samman med att en månadsfaktura, av den fasta kostnaden som regionen betalar för universitetssjukhusvården vid Norrlands Universitetssjukhus (NUS), bokförts på 2021 i stället för 2020. Det ger en för hög ökning av de fasta kostnaderna mellan åren.

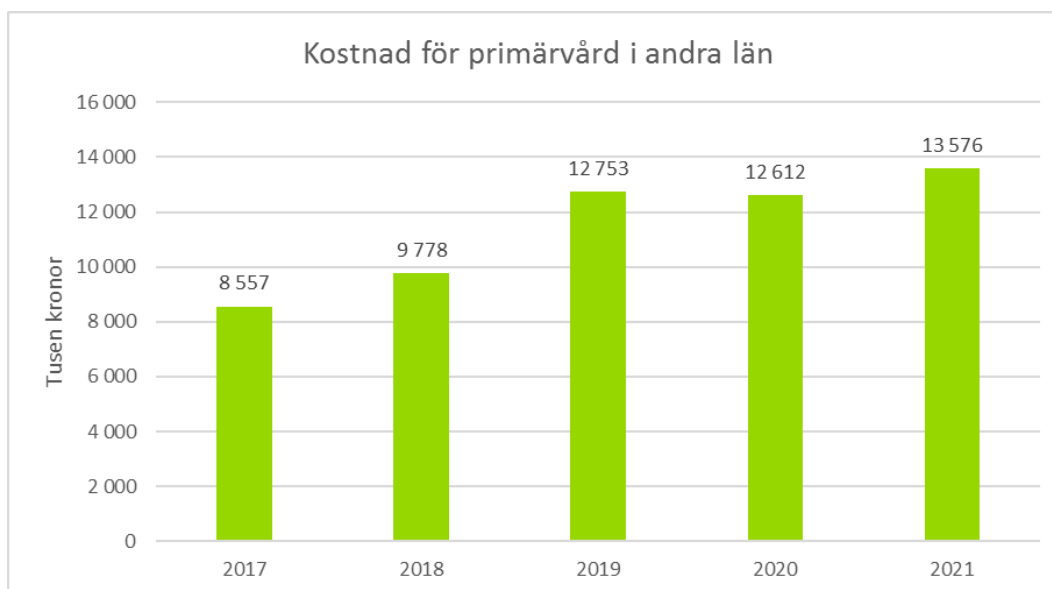
	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring 2020-2021	Förändring 2020-2021
Primärvård	7 467	8 081	8 726	6 276	5 711	-564	-9%
Nätläkare mm	1 090	1 697	4 027	6 336	7 864	1 528	24%
Länssjukvård övriga Sverige	48 142	51 991	63 690	39 883	65 709	25 826	65%
Länssjukvård Västernorrland	19 980	18 299	27 362	24 159	29 529	5 370	22%
Länssjukvård Norge	152	988	2 017	640	512	-128	-20%
Universitetssjukvård	255 249	265 592	247 475	250 482	293 183	42 700	17%
Behandlingshem	3 382	4 532	2 415	2 992	8 330	5 338	178%
Rättspsykiatri	18 385	17 127	18 846	19 491	17 187	-2 304	-12%
Utomlandsvård	1 873	2 674	2 097	3 085	2 077	-1 007	-33%
TOTALT	355 720	370 981	376 655	353 343	430 102	76 759	21,7%
Korrigerig för felaktiga periodiseringar av fasta kostnader för NUS				6 399	-6 399		
TOTALT				359 742	423 703	63 961	17,8%

Efter korrigerig av detta blev ökningen mellan 2020 och 2021 ca 64 miljoner kronor (+ 17,8 procent).

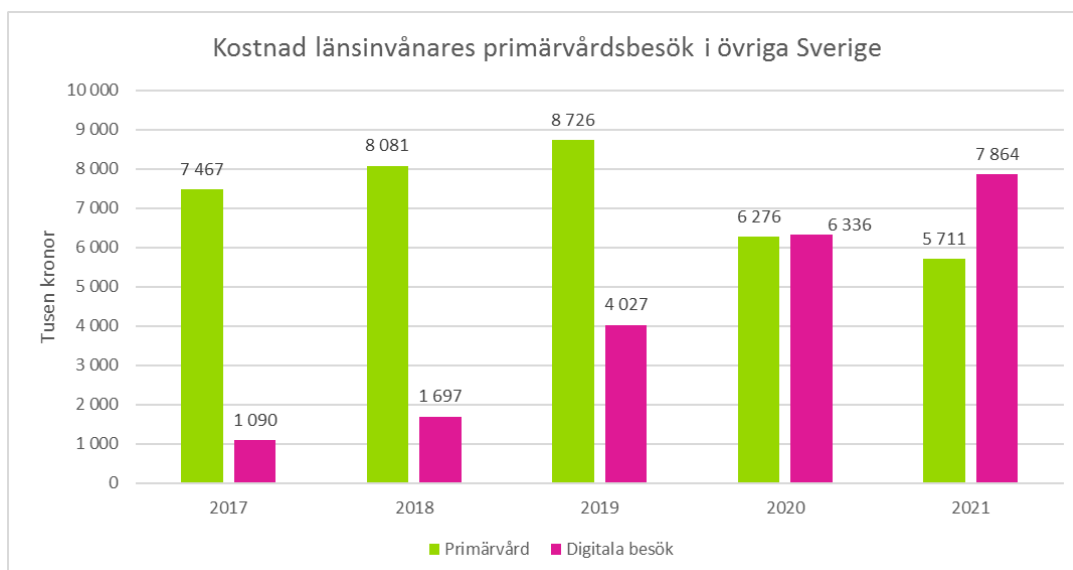
Kostnaderna för köpt vård kommer att beskrivas mer i detalj i följande avsnitt.

1.1 Primärvård utanför Jämtland Härjedalen

Trots att Covid-19-epidemin 2021 fortsatte in på sitt andra år, ökade kostnaderna för besök hos primärvård utanför Jämtland Härjedalen jämfört med föregående år med en miljon kronor (+8 procent).

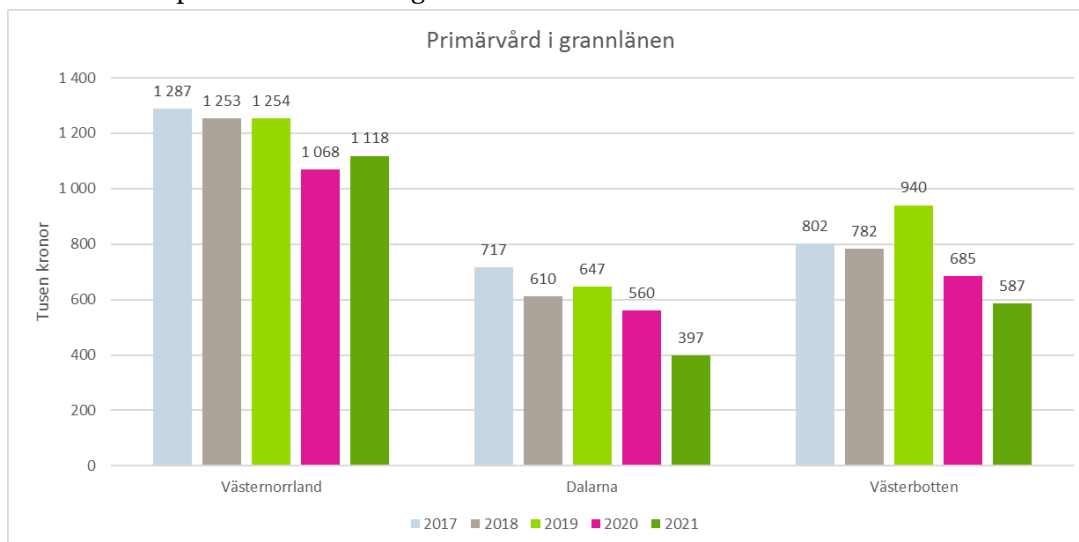

Förklaringen är den kraftiga ökningen av digitala utomlänsbesök (hos s k "nätläkare" och andra yrkeskategorier). Det är besök hos privata vårdgivare som genomförs via appar och videokontakter. En uppdelning visar, att kostnaderna för de fysiska besöken hos primärvården i övriga Sverige minskat med 0,6 miljoner kronor (- 9 procent), samtidigt som kostnaderna för de digitala har ökat med 1,5 miljoner kronor (+ 24 procent).

1.1.1 Primärvårdskostnader för länsinvånare som besöker grannlän

Kostnader för primärvårdsbesök i grannlän har sett ut så här de senaste fem åren.

Här handlar det både om akuta besök i grannlän, besök för listade patienter på hälsocentraler utanför länet, samt fria vårdval, d v s att patienten besökt hälsocentral utanför länet vid enstaka planerade besök.

1.1.2 Digitala utomlänsbesök

Som beskrevs i inledningen till avsnittet om primärvård, ingår i *köpt utomlänsvård* också de digitala besök som görs hos privata vårdgivare via dator och mobilappar. Kostnaderna för dessa besök vidarefaktureras av de regioner som har avtal med dessa privata vårdgivare. Hittills har det varit Region Jönköping och Region Sörmland som haft sådana avtal. Den absolut största delen av dessa kostnader omfattas av de avtal som Region Sörmland slutit.

I juni 2019 beslutade SKR:s styrelse om en ny rekommendation till regionerna om gemensamma utomlänsersättningar för digitala vårdkontakter:

- 500 kronor för digital läkarkontakt.
- 425 kr för digital kontakt med psykolog, kurator eller psykoterapeut.
- 275 kr för digital kontakt med annan sjukvårdspersonal.

Ersättningarna avser de totala belopp som vårdgivaren får för en patientkontakt, inklusive patientavgift. Eftersom den allra största andelen digitala besök hos privata vårdgivare som Region Jämtland Härjedalen blir debiterade för, går via Region Sörmland, avgör deras nivå på patientavgifter hur mycket Region Jämtland Härjedalen måste betala per besök.

Region Sörmlands patientavgifter för digitala besök i primärvård är

- 100 kronor för besök till läkare eller psykolog
- 0 kronor för besök till övriga personalkategorier.

Det innebär att Region Jämtland Härjedalen betalar 400 kronor för digitalt besök hos läkare, 325 för psykologkontakt, 425 för kurator- och psykoterapeutkontakt och 275 kronor

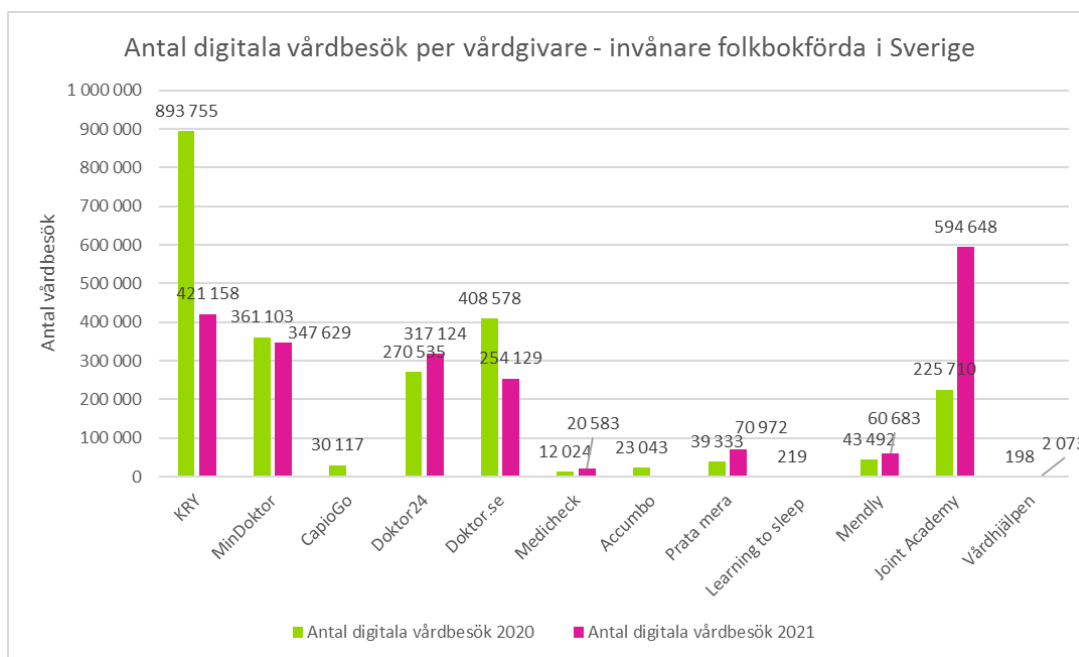
för kontakt med övrig sjukvårdspersonal. Om patienten har frikort, betalar regionen hela utomlänssättningen, d v s 100 kronor mer för läkar- och psykologkontakter.

Region Jönköping och Region Sörmland förde fram tills 2020 statistik över alla digitala besök hos privata vårdgivare. Sedan dess har den största aktören KRY slutit separata avtal med Skåne och Stockholm. Det medförde att KRY från och med maj 2020 började rapportera alla besök gjorda av patienter folkbokförda i Skåne direkt till Region Skåne. Från och med 1 januari 2021 började Kry och Doktor.se att rapportera stockholmars besök till Region Stockholm och från 1 februari 2021 började Doktor.se rapportera invånare i Uppsala läns besök direkt till Region Uppsala. De ovan uppräknade kategorierna av besök ingår därför inte längre i Region Sörmlands statistik. På grund av detta saknas det uppgift om de totala kostnaderna i landet för digital utomlänsvård. För 2021 vidarefakturerade Region Sörmland ca 800 miljoner kronor till andra regioner.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beskriver bakgrunden till den snabba ökningen av digitala utomlänsbesök så här: *”De digitala vårdgivarnas etablering har gått snabbt, eftersom Sverige har strukturer och lagar som möjliggjort det. Flera samverkande lagar skapar, i en internationell jämförelse, unika förutsättningar:*

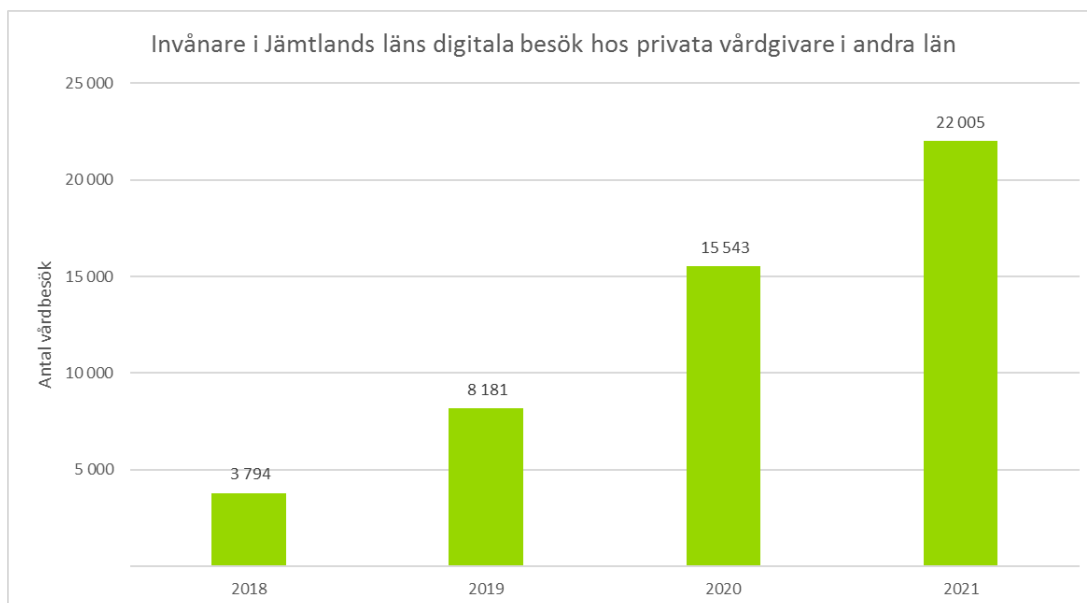
- *Fri etablering och anslutning till vårdval - offentlig finansiering, Lagen om valfrihetssystem.*
- *Etablerade vårdcentralers rätt att anlita underleverantörer - indirekt offentlig finansiering, Lagen om valfrihetssystem.*
- *Patientens valfrihet att söka öppenvård i hela landet, Patientlagen.*
- *Patientens hemregion betalar kostnaden (utomlänsfakturering), Hälso- och sjukvårdslagen.”*

För de digitala vårdbesök som vidarefakturerats av Region Sörmland och Region Jönköping, ser fördelningen på olika aktörer ut som i följande diagram. Att skåningars och stockholmars kontakter med KRY inte längre ingår i statistiken, förklarar antagligen det mesta av halveringen av besök till KRY 2021. I verkligheten kan antalet mycket väl vara lika stort eller större än 2020.

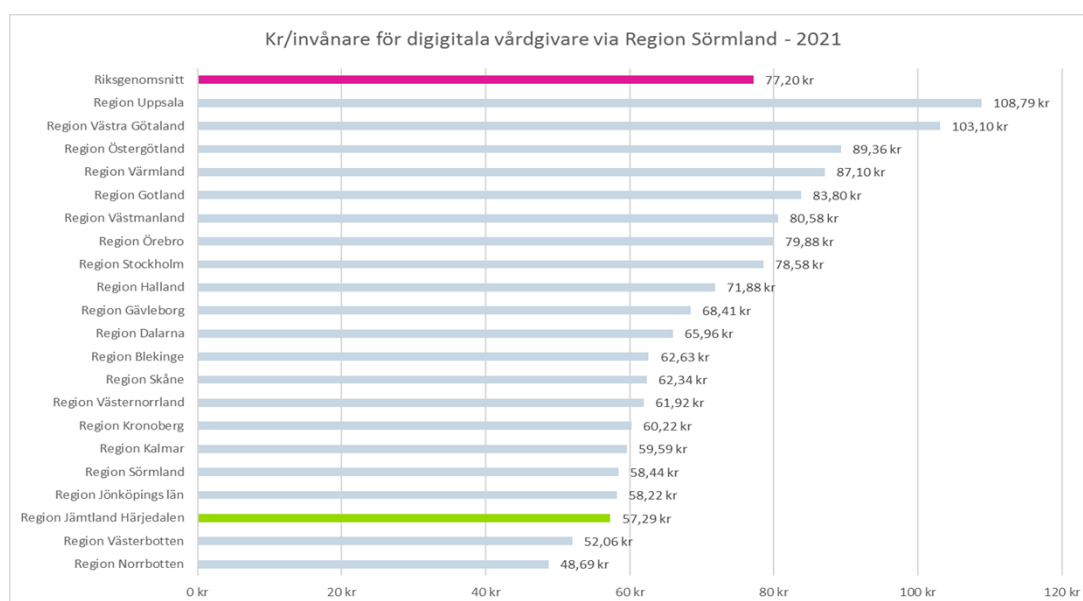

Covid-19-pandemin gav en extra skjuts till de digitala tjänsterna som redan under föregående år stadigt vuxit i antal.

Även länsinvånarna gjorde betydligt fler digitala utomlänsbesök 2021 (+42 procent).

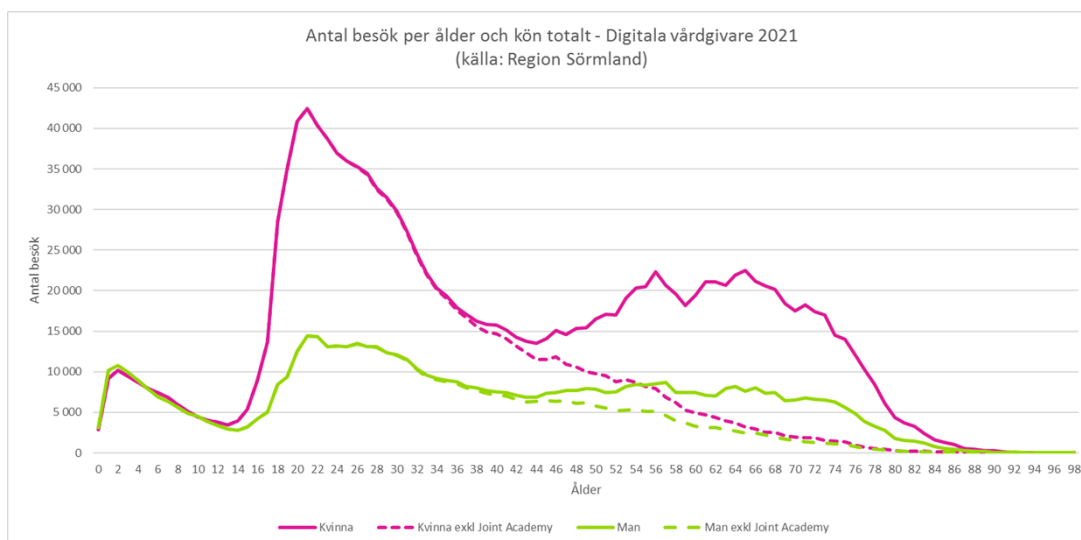
Även 2021 låg dock kostnaderna, mätt som kronor per invånare, i botten för Jämtlands län. År 2020, då stockholmarnas besök hos KRY fanns med i siffrorna, var kostnader för digitala utomlänsbesök högst i landet för Region Stockholm (153,31 kronor per invånare). Det gäller troligen fortfarande. Dessa tjänster nyttjas allra mest av invånare i storstadslänen.

Företaget KRY är den största aktören, och har liksom Min Doktor, Doktor.se och Doktor24 en mer allmän primärvårdsprofil. Nu börjar det dock alltmer även dyka upp nya vårdgivare med mer avgränsad profil.

Joint Academy är ett sådant företag. De har haft en kraftig ökning av besök de senaste åren. Regionen betalade 2021 nästan 1,7 miljoner kronor till Joint Academy. Det motsvarade drygt 6 000 vårdbesök, vilket i relation till regionens egna besök hos fysioterapeuter (sjukgymnaster) motsvarade ca 12 procent. Behandlingarna riktar in sig på gruppen med artros och ryggsmärta. Vården sker med hjälp av en app och patienten får genom videosamtal och chatt stöd av en fysioterapeut att följa ett individuellt träningsprogram. Regionen har sedan ett antal år genomfört s k artrosskola för artrospatienter. Under pandemin fanns det små möjligheter att hålla olika former av fysisk gruppverksamhet igång, varför artrosskolan låg nere. Hälsocentralerna i regionen har dock haft tillgång till den digitala artrosskolan via 1177.se - stöd och behandling och kunnat hänvisa till den. Vid en granskning av alternativen på deras olika websidor, blir det dock tydligt att många av de privata vårdgivarna med digitala tjänster är mycket lättillgängliga, då tjänsten beskrivs tydligt, samt att det framhålls att den är kostnadsfri (när det rör sig om fysioterapeuter och annan vårdpersonal som inte är läkare eller psykolog). Dessutom är den lätt tillgänglig genom att man inte behöver leta sig igenom snåriga menyer för att hitta rätt. De privata digitala tjänsterna marknadsförs också brett, inte minst på sociala medier.

När det gäller Joint Academy så har patientgruppen en annan åldersprofil än vad andra patientgrupper som nyttjar digitala vårdtjänster har, vilket nästa bild visar.

När Joint Academys patienter exkluderas blir det tydligt att den vanligaste patienten, när det gäller digital vård från privata vårdgivare, är en ung kvinna i 20-årsåldern.

Psykisk ohälsa är ett annat område där det kommit fram vårdgivare som erbjuder digitala tjänster. Regionen betalade förra året 643 675 kronor till två sådana företag - Mendly och Pratamera. Det omfattade ca 1800 vårdbesök vilket, i relation till besöken till psykologer och psykoterapeuter på Region Jämtland Härjedalen, motsvarar ca 7 procent. Vården avser psykisk ohälsa som behandlas i primärvården. Det som räknas upp är bl a ångest, oro, nedstämdhet, stress, utmattningssyndrom, depression och sömnsvårigheter.

Yrkeskategori	Andel av vårdbesöken
Läkare	51%
Psykolog	6%
Psykoterapeut	1%
Sjukgymnast	29%
Sjuksköterska	13%
Summa	100%

Huvuddelen av kontakterna sker med psykologer via chattar eller videomöten och det finns tillgång till olika behandlingsprogram. Ett besök kan innebära tillgång till chatt, behandlarstöd och digitala verktyg under sju dygn, och en behandling omfattar ofta ett flertal besök utspridda över ett antal veckor. Även Region Jämtland Härjedalens psykologer och psykoterapeuter i primärvården genomför en hel del av vårdkontakterna digitalt eller genom telefon. Av samtliga vårdkontakter 2021 i regionen för dessa yrkesgrupper, tillhörde 20 procent denna kategori.

Blodtrycksdoktorn.se är en annan vårdgivare som erbjuder en mer avgränsad vårdtjänst. Regionen hade 2021 en kostnad på endast ca 4000 kronor till denna vårdgivare, men i storstäderna används denna tjänst i betydligt större omfattning. Inom Region Jämtland Härjedalen pågår en utveckling av den nära vården genom ökad digitalisering. Regionens patienter ges möjlighet till egenmonitorering av blodtrycket med hjälp av digital teknik och uppkoppling mot sin hälsocentral, d v s det är en liknande tjänst som den som erbjuds av Blodtrycksdoktorn.se. För närvarande deltar ca 520 patienter.

Regionens kostnader för digitala besök hos KRY, Min Doktor, Doktor24 och Doktor.se, d v s de privata vårdgivare som erbjuder primärvård, uppgick till 5,2 miljoner kronor 2021.

De digitala vårdbesöken till privata vårdgivare fördelade sig på de yrkeskategorier som visas i tabellen. Jämfört med föregående år består nu en mindre andel av läkarbesök och en större

andel av besök hos sjukgymnast/fysioterapeut som en följd av de många besöken till Joint Academy. En annan orsak till att andelen läkarbesök är mindre, är att alla besök som görs hos KRY av stockholmare och skåningar inte längre ingår i statistiken.

	Huvuddiagnos vid sjukskrivning	Andel
1	J069 - Akut övre luftvägsinfektion, ospecificerad	41%
2	U071 - Covid-19, virus identifierat	5%
3	F430 - Akut stressreaktion	4%
4	F419 - Ångesttillstånd, ospecificerat	3%
5	F412 - Blandade ångest- och depressionstillstånd	3%
6	F439 - Reaktion på svår stress, ospecificerad	3%
7	J019 - Akut sinuit, ospecificerad	2%
8	F329 - Depressiv episod, ospecificerad	2%
9	B349 - Virusinfektion, ospecificerad	2%
10	R059 - Hosta	2%
	De 10 vanligaste huvuddiagnosernas andel av totalen	68%

Region Sörmland har gjort en sammanställning över huvud-diagnoser indelade i diagnoskapitel. Den visar att en stor andel av besöken 2021 avsåg sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven, vilket också hör ihop med de många besöken hos Joint Academy och att KRY-patienterna i Skåne och Stockholm mm försvunnit ur statistiken.

Region Sörmland redovisar även statistik över sjukskrivningsorsaker. Fördelningen på de 10 största huvuddiagnoserna ser ut som i tabellen här bredvid. De 10 vanligaste sjukskrivningsorsakerna utgör tillsammans 68 procent av sjukskrivningarna. Den absolut vanligaste sjukskrivningsorsaken var akut övre luftvägsinfektion. Troligen hänger en del av detta samman med Covid-19-pandemin och vikten av att alla personer med minsta symtom skulle stanna hemma från arbetet.

1.2 Länssjukvård utanför Jämtland Härjedalen

Köpt länssjukvård från andra län består huvudsakligen av tre delar:

- Akut specialiserad vård när länsinvånare insjuknar i andra län
- Vård inom ramen för fritt vårdval/vårdgaranti

Diagnoskapitel	Andel
M00-M99 - Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	29,8%
F00-F99 - Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	10,6%
Z00-Z99 - Faktorer av betydelse för hälsotillståndet och för kontakter med hälso- och sjukvården	8,8%
R00-R99 - Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras på annan plats	8,4%
L00-L99 - Hudens och underhudens sjukdomar	8,2%
A00-B99 - Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	7,2%
J00-J99 - Andningsorganens sjukdomar	7,0%
N00-N99 - Sjukdomar i urin- och könsorganen	6,3%
S00-T98 - Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	3,1%
I00-I99 - Cirkulationsorganens sjukdomar	2,6%
G00-G99 - Sjukdomar i nervsystemet	2,0%
H00-H59 - Sjukdomar i ögat och närliggande organ	1,3%
K00-K93 - Matsmältningsorganens sjukdomar	1,3%
E00-E90 - Endokrina sjukdomar, nutritionsrubbningar och ämnesomsättningsjukdomar	0,9%
U00-U99 - Koder för särskilda ändamål (däribland U071 Covid-19, virus identifierat)	0,8%
- - Uppgift om diagnoskapitel saknas	0,6%
H60-H95 - Sjukdomar i örat och mastoidutskottet	0,5%
C00-D48 - Tumörer	0,3%
O00-O99 - Gravitet, förlossning och barnsängstid	0,2%
V01-Y98 - Yttre orsaker till sjukdom och död	0,1%
D50-D89 - Sjukdomar i blod och blodbildande organ samt vissa rubbningar i immunsystemet	0,1%
Summa	100,0%

- Övrig vård som regionen avtalat med andra större regioner om att få köpa, bl a på grund av för litet eget patientunderlag. Regionen har t ex avtal med Region Västernorrland om att cancerpatienter från Jämtlands län kan få strålbehandlingar på Sundsvalls Sjukhus.

Specialiserad vård	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring i tkr 2020-2021	Förändring i % 2020-2021
Länssjukvård övriga Sverige	48 142	51 991	63 690	39 883	65 709	25 826	65%
Varav akut/utan remiss	32 726	50 902	31 751	28 964	44 084	15 120	52%
Länssjukvård Västernorrland	19 980	18 299	27 362	24 159	29 529	5 370	22%
Varav akut/utan remiss	7 325	8 614	9 298	8 195	9 119	924	11%
TOTALT	68 122	70 290	91 052	64 042	95 238	31 196	49%

Som tabellen visar ökade kostnaderna för länssjukvård utanför Jämtlands län kraftigt mellan 2020 och 2021, och hamnade över nivån 2019. Kostnaderna steg med 31,2 miljoner kronor (+49 procent).

Ca 11,5 miljon kronor av kostnaderna för länssjukvård i Västernorrland gällde strålning av cancerpatienter. Region Västernorrland har med sitt betydligt större patientunderlag kunnat investera i strålkärlar. Genom avtalet med Region Västernorrland har patienter från Jämtlands län möjlighet att få strålbehandlingar på närmare avstånd från länet än i alternativen. En ganska stor del av dessa kostnader kan kopplas till område kirurgi. Kostnaderna låg 2021 på ungefär samma nivå som 2020, och de brukar hamna kring 10 - 12 miljoner kronor per år.

Även när länsinvånare insjuknar akut någonstans i övriga Sverige och får specialiserad vård vid sjukhus, hamnar kostnaderna hos Region Jämtland Härjedalen. Kanske som en följd av ett ökat inrikes resande under 2021, steg även kostnaderna för vård av länsinvånare som insjuknar akut i andra län. De ökade med 16 miljoner kronor (+43 procent).

Den första januari 2015 infördes en ny patientlag. Den innebär att patienten ges möjlighet att välja utförare av offentligt finansierad primärvård och öppen specialiserad vård i hela landet (fritt vårdval).

I hälso- och sjukvårdslagen anges även att vården ska garantera att patienterna får vård inom vissa tidsintervall. Om regionen inte kan ge en patient vård inom en viss tid, ska *”regionen se till att patienten får vård hos en annan vårdgivare utan extra kostnad för patienten. Lag (2019:973)”*. Enligt vårdgarantin för planerad behandling i specialiserad vård ska den ske inom 90 dagar efter beslut om behandling.

Dessa patienträttigheter har lett till ökade kostnader för vård av patienter från Jämtlands län vid länssjukhus i övriga landet ända fram tills Covid-19-pandemin drabbade Sverige 2020. Många avstod då från vård i andra län av rädsla för att bli smittade och kostnaderna sjönk kraftigt. Många sjukhus ställde dessutom in mycket av den planerbara vården.

I och med att vaccinationerna mot Covid-19 tog fart i början av 2021, blev även viljan större att få sin behandling/operation genomförd. Samtidigt hade köerna till operation/behandling på Östersunds sjukhus blivit längre som en konsekvens av den successiva neddragningen av vårdplatser orsakad av bristen på sjuksköterskor. För att i högre grad uppfylla vårdgarantin och hantera den ”vårdskuld” som byggdes upp under pandemin, har regionen vidtagit flera åtgärder. Operationer har köpts i andra län. Regionen har även samarbetat med Region Västernorrland om operationer. Region Västernorrland tillhandahöll operationssalar och operationsteam vid Sollefteå sjukhus och regionen använde sig av egna operatörer.

Sammantaget har dessa åtgärder medfört en stor ökning av kostnaderna för köpt länssjukvård i andra län.

Vårdgaranti och fritt vårdval bokförs inte konsekvent inom alla områden. I synnerhet fritt vårdval, som kan baseras på en egen vårdbegäran från patienten, bokförs ofta inte med objekt "fritt vårdval". Därför är det svårt att få en komplett bild av hur kostnadsutvecklingen ser ut. Ortopeden har sedan lång tid följt kostnaderna för vårdgaranti och numera görs detta även för område kirurgi och ögon öron. Därigenom bör det mesta av utvecklingen de senaste åren fångas in. Satsningarna på att hantera vårdskulden och korta köerna medförde 2021 en ökning av vårdgaranti-kostnaderna med 8,7 miljoner kronor (+77 procent).

	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring 2020-2021	Förändring 2020-2021
Fritt vårdval	660	620	1 153	1 129	1 158	30	3%
Vårdgaranti	7 398	9 045	11 800	11 288	19 996	8 708	77%
Summa	8 058	9 665	12 953	12 417	21 154	8 737	70%

1.3 Universitetssjukhusvård

Kostnaderna för vård på universitetssjukhusen kan variera ganska mycket mellan olika år. Kostnaden per patient kan i vissa fall bli mycket hög (över 10 miljoner kronor), t ex om det rör sig om livräddande vård efter svåra olyckor eller bränder. Slumpmässigt inträffade händelser kan därför medföra väldigt höga kostnader vissa år.

För Region Jämtland Härjedalens del har det sett ut så här de senaste fem åren:

	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring 2020-2021	Förändring 2020-2021
Öppenvård	43 074	49 449	48 624	48 929	55 138	6 209	12,7%
Slutenvård	212 175	216 143	198 851	201 553	238 045	36 492	18,1%
Universitetssjukhusvård TOTALT	255 249	265 592	247 475	250 482	293 183	42 700	17,0%
- varav Norrlands Universitetssjukhus	188 006	183 642	184 106	184 171	209 036	24 865	13,5%
- varav Akademiska sjukhuset	32 062	36 323	27 244	39 118	25 340	-13 778	-35,2%
- varav Karolinska	18 344	26 098	17 502	10 224	28 806	18 582	181,7%
- varav Sahlgrenska	13 995	14 653	9 886	11 507	19 248	7 741	67,3%
- varav Skånes Universitetssjukhus	2 168	4 193	7 256	5 202	9 507	4 305	82,7%
- varav Linköpings Universitetssjukhus	673	680	1 481	260	1 247	987	380,0%
Korrigerig för att fasta kostnader för NUS bokförts på fel år							
Norrlands Universitetssjukhus - korrekta siffror				190 570	202 637	12 067	6,3%
Universitetssjukhusvård TOTALT - korrekta siffror				256 881	286 784	29 903	11,6%

Det enda av universitetssjukhusen som regionen 2021 hade minskade kostnader för, var Akademiska sjukhuset i Uppsala. Det beror på att regionen, jämfört med 2021, remitterade ovanligt många patienter 2020 till Akademiska sjukhuset för cochleaimplantat-operationer. Under 2021 vårdades också färre patienter där för avancerad trauma-vård.

Kostnaden för vård vid Norrlands Universitetssjukhus (NUS) ökade, efter korrigerig av att en faktura hamnat på fel år, med 12,1 miljoner kronor (+6,3 procent).

Den största kostnadsökningen för universitetssjukhusvård stod Karolinska Universitetssjukhuset för. Ökningen bestod till största delen av mycket avancerad barnsjukvård, vilket också återspeglas i kostnadsutvecklingen 2021 för område Barn- och ungdomsmedicin (BUM), vilket visas i avsnitt 2.

Kostnaderna för vård på Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg ökade också kraftigt mellan 2020 och 2021. Kostnadsökningen kan kopplas till fler transplantationer och mer avancerad hjärtsjukvård.

Även kostnaderna för vård vid Skånes Universitetssjukhus i Lund ökade 2021 och avsåg mer hjärtkirurgi för barn.

1.4 Vård vid privata institutioner

Vård vid privata institutioner ges till personer med behov att specifikt inriktade insatser som regionen inte kan erbjuda, t ex HVB-hem (hem för vård eller boende) som bedriver dygnet-runt-vård och behandling för individer med bl a tvångsproblem. Vuxenpsykiatrins kostnader för detta slags vård ökade 2021. Då denna vård kostar väldigt mycket per dygn,

kan en skillnad mellan åren på en eller ett fåtal patienter orsaka stora kostnadsvariationer över tid. Kostnadsökningen 2021 är därför tillfällig, enligt område psykiatri.

Privata institutioner	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring i tkr	Förändring i %
						2021-2020	2021-2020
Vuxenpsykiatri	2 095	1 599	1 087	1 867	5 701	3 833	205%
Barn- och ungdomspsykiatri	929	2 818	1 279	839	2 152	1 312	156%
Övrigt	358	115	49	285	478	192	67%
Totalt	3 382	4 532	2 415	2 992	8 330	5 338	178%

1.5 Rättspsykiatri

Kostnaderna för den rättspsykiatriska vården pendlar kring samma nivå mellan åren. Den köps främst från Region Västernorrland som har en rättspsykiatrisk verksamhet i Sundsvall.

	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring i tkr	Förändring i %
						2020-2021	2020-2021
Köp av rättspsykiatrisk vård	18 385	17 127	18 846	19 491	17 187	-2 304	-12%

1.6 Utlandsvård

Den 1 oktober 2013 trädde en ny EU-lag i kraft som ger patienter större rätt att röra sig över landsgränserna och få den vård de önskar betald. I samband med den nya lagen överfördes också kostnaden till landstingen.

Det är två typer av vård – akut vård, och planerad vård där patienten antingen söker ersättning i förväg eller i efterhand hos Försäkringskassan, som därefter fakturerar patientens hemregion för kostnaden. Akutvård består av flera olika typer av akut insjuknade utomlands och spridningen över länder är ganska stor.

En stor del av den planerade vården utgörs av hyperhidros (sjukliga besvär av svettning). För detta har patienterna i stor omfattning sökt sig till en speciell klinik i Köpenhamn. För hela Sverige uppgick kostnaden för dessa ärenden till 79 av totalt 158 miljoner kronor för planerad utlandsvård 2018. Ersättningen till en patient för planerad utlandsvård får, enligt ersättningslagen, högst uppgå till det belopp som vården skulle ha kostat i Sverige. I en vägledande dom 2019 slog Högsta förvaltningsdomstolen fast att det saknades transparenta prislistor för hyperhidros – något som fått stora konsekvenser för ersättningsnivåerna för planerad vård utomlands. Därefter har SKR tagit fram en transparent prislista för att ge en överblick över priserna i olika regioner. Dessa åtgärder medförde att en privat vårdgivare som utförde dessa behandlingar i Danmark senare lade ner sin verksamhet där. Detta kan ha bidragit till att kostnaderna för utlandsvård via Försäkringskassan under 2021 sjönk från 2020, till ungefär samma nivå som 2019.

Den andra gruppen av patienter som söker planerad vård utomlands, gör det för att få rehabilitering efter t ex stroke/hjärnskador, där patienten vill ha intensivträning vid specialkliniker i Spanien.

	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring i tkr 2020-2021	Förändring i % 2020-2021
Utlandsvård via Försäkringskassan	1 873	2 674	2 097	3 085	2 077	-1 007	-33%
Röros		1	222	199	0	-199	-100%
Tynset		18	1 133	421	134	-287	-68%
SANKS	152	969	662	21	378	357	1720%
TOTALT	2 025	3 663	4 114	3 725	2 589	-1 136	-30%

På grund av Covid-19 kunde de norska sjukhusen under delar av 2021 fortfarande inte ta emot patienter från Sverige. Det förklarar de fortsatt låga kostnaderna för vård i Norge. De kostnader som anges under Röros och Tynset kommer från det särskilda avtal som regionen tecknat för medborgare i västra Härjedalen.

Kostnader för vård vid SANKS handlar om ett särskilt avtal kring samers hälsa. SANKS har sin huvudsakliga verksamhet i Karasjok och Lakselv i Finnmark i Norge, men det finns också filialer i Snåsa och Röros.

2 Områdesuppföljning

I dessa uppgifter ingår all köpt vård, d v s länssjukvård, universitetssjukhusvård, vård vid privata institutioner, rättspsykiatri och utlandsvård.

I tabellen framgår kostnadsutvecklingen för köpt vård per område och totalt. Under 2021 ökade kostnaderna med 76,8 miljoner kronor (+21,7 procent). Då en av månadsfakturorna för fasta kostnader för NUS 2020, bokfördes först 2021, blev kostnaderna för låga 2020 och för höga 2021. Efter korrigering för detta blev kostnadsökningen 64 miljoner kronor (+17,8 procent).

Per område, i tusen kronor	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring i tkr 2020-2021	Förändring i % 2020-2021
Barn- och ungdomsmedicin	30 142	32 077	25 637	16 161	41 805	25 644	159%
Barn och unga vuxna	4 726	7 743	3 451	1 768	3 342	1 575	89%
Hjärta neurologi och rehabilitering	83 799	67 219	75 297	40 705	47 026	6 321	16%
Hud infektion och medicin	44 955	52 818	49 130	33 903	33 866	-37	0%
Kirurgi	56 191	59 291	69 926	56 614	51 974	-4 639	-8%
Kvinna	11 259	6 557	10 952	5 898	9 290	3 392	58%
Ortopedi	25 100	29 251	35 752	21 579	27 573	5 994	28%
Psykiatri	22 022	18 515	20 230	21 414	24 409	2 995	14%
Ögon och öron	28 484	32 766	28 080	31 055	23 691	-7 364	-24%
Det centrala anslaget för akut vård utan remiss (inkl primärvård), samt utlandsvård via Försäkringskassan	48 824	64 744	58 201	52 615	71 847	19 232	37%
Fast kostnad NUS, fr o m 2020 uppbokat centralt				71 136	94 108	22 972	32%
Övrigt	219	0	0	495	1 170	675	136%
TOTALT	355 720	370 981	376 655	353 343	430 102	76 759	21,7%
Årlig förändring i %		4,3%	1,5%	-6,2%	21,7%		

Respektive område har i sina bokslut kommenterat den köpta vården så här:

Barn och ungdomsmedicin (BUM)

Område Barn- och ungdomsmedicin står för en stor del av kostnadsökningen, dock från en nivå 2020, som var betydligt lägre än normalt. Kostnaderna ökade med 25,6 miljoner kronor (+159 procent). Den största delen av kostnadsökningen orsakades av ett litet antal komplexa fall, som krävde mycket avancerad rikssjukvård.

Barn och unga vuxna (BUV)

Området hade 2021 ökade kostnader med 1,6 miljoner kronor (+89 procent), men det låg inom det normala kostnadsintervallet för köpt vård på 2-5 miljoner kronor per år.

Hjärta neurologi rehabilitering (HNR)

Kostnaderna för HNR ökade med ca 6 miljoner kronor (+16 procent). En del av ökningen kan kopplas till fall av mycket komplicerad hjärtsjukvård på riksnivå.

Hud infektion medicin (HIM)

För HIM hamnade kostnaderna för riks- och regionvård på samma nivå som 2020.

Kirurgi

Område kirurgis kostnader minskade med 4,6 miljoner kronor (-8 procent). Det var dels en följd av färre vårdtillfällen på Akademiska sjukhuset i Uppsala, dels en följd av mycket höga kostnader för brännskadevård 2020, som inte motsvarades av något liknande 2021.

Kvinna

Område kvinna hade ökade kostnader med 3,4 miljoner kronor (+58 procent) för köpt riks- och regionvård, vilket förklaras med fler canceroperationer än föregående år.

Ortopedi

På grund av personalsituationen inom område ortopedi (i början av 2021 sade många sjuksköterskor upp sig) kunde man ha elektiva vårdplatser öppna endast under enstaka veckor. Övrig tid var bara ett starkt decimerat antal akuta vårdplatser öppna. Den enda planerade operationsverksamhet som kunde genomföras, skedde i form av dagkirurgi. Under sommaren och hösten genomfördes en intern utredning som visade att den långa väntetid som drabbar många patienter i väntan på planerad kirurgi, framför allt för de patienter som väntar på knä-, höftproteser och ryggkirurgi, riskerar medföra vårdskador. Vid sidan av fokusveckor under hösten med öppna elektiva vårdplatser, köptes operationer från andra län. Området samarbetade också med Region Västernorrland om operationsverksamhet i Sollefteå. Område ortopedis kostnader för köpt vård ökade med ca 6 miljoner kronor (+28 procent), men kostnaderna för köp inom ramen för vårdgarantin ökade med 8,7 miljoner kronor. Det innebär att den köpta riks- och regionvård som avser mer avancerad vård, som enligt den beslutade nationella nivåstruktureringen inte ska utföras på Östersunds sjukhus, minskade med 2,3 miljoner kronor under 2021.

Psykiatri

Område psykiatri köpta vård ökade med ca 3 miljoner kronor (+14 procent) under 2021. Nästan hela ökningen bestod av kostnad för behandling vid behandlingshem, då kostnaden för rättspsykiatrisk vård samtidigt minskade.

Ögon öron

Ögon örons kostnader för köpt vård minskade mellan 2020 och 2021 med 7,4 miljoner kronor (-24 procent). Den största delen av kostnadsminskningen går att koppla till Akademiska sjukhuset i Uppsala. Där opererades 2020 in ovanligt många Cochlea-implantat, medan endast ett fåtal sådana operationer gjordes 2021. Kostnaden var också lägre 2021 för den otokirurgi, som bedrivits vid Sollefteå sjukhus med egna operatörer i samarbete med Region Västernorrland. Kostnaderna för köpta ögonoperationer låg 0,8 miljoner kronor (+14 procent) högre än 2020.

Centralt anslag i Regionstaben

De totala kostnaderna som bokats upp centralt i regionstaben ökade 2021 med 45 miljoner kronor (+33 procent).

På det centrala anslaget samlas alla akuta utomlänskostnader¹, där vården inte har föranletts av en remiss, samt en del vård som är en följd av att patienten lämnat egen vårdbegäran till vårdgivare i andra län. Bland de senare finns bl a en del kostnader för neuropsykiatriska utredningar, behandling av ryggsmärta mm.

Per tema, i tusen kronor	2017	2018	2019	2020	2021	Förändring i tkr	Förändring i %
						2020-2021	2020-2021
Norrlandstingens regionförbund	722	751	775	800	900	100	12%
Visare Norr	331	333	333	334	335	1	0%
Gemensamma funktioner inom NRF	209	480	276	215		-215	-100%
Kunskapsstyrning			1 036	1 274	1 844	570	45%
Nya kommunalförbundet ambulansflyg	706	824	787	1 447	3 801	2 354	163%
Akutsjukvård i extrem glesbygd	436	436				0	
NUS Onkologiskt centrum	1 919	1 990	2 113	2 040	2 098	58	3%
NUS Arbetsmiljöcentrum + miljömedicin	955	990	1 020	1 055	1 240	185	18%
NUS Abonnemang videokonsultationer	3 088	3 095	3 095	3 095	4 134	1 039	34%
Skandionkliniken	1 099	1 130	1 687	1 790	1 867	77	4%
Akutvård i andra län/utan remiss inkl primärvård, (konto 5001 o 5002)	48 897	61 755	55 826	50 329	67 293	16 964	34%
Fast kostnad NUS (konto 5001 o 5002)				71 136	94 108	22 972	32%
Utlandsvård (konto 5055)	1 692	2 673	2 106	2 286	2 068	-219	-10%
Ambulans utanför länet	8 398	3 112	3 392	2 809	4 243	1 435	51%
TOTALT	68 452	77 569	72 446	138 610	183 930	45 320	32,7%

Från och med 2020 bokas här även upp regionens fasta kostnader för regionsjukvård på NUS. De ökade med 23 miljoner kronor mellan 2020 och 2021. Men eftersom en faktura på 6,3 miljoner kronor som tillhörde 2020 bokades först 2021, blev kostnaden 2020 för liten och kostnaden 2021 för stor. Om korrigerig görs för detta ökade kostnaderna med 10 miljoner kronor (+13 procent).

Kostnaderna för akut vård/vård utan remiss i andra län inklusive primärvård ökade med 17 miljoner kronor (+34 procent), vilket förmodligen, åtminstone delvis, återspeglar en ökad rörlighet inom landet under 2021 i takt med att allt fler vaccinerades för Covid-19. En del i detta är även högre kostnader för transporter med ambulans i andra län. Därtill kommer, som nämnts, även kostnader för fritt vårdval som inte bokats med objekt.

¹ Inklusive primärvård

Vidare bokförs här andra typer av kostnader som hänger ihop med utomlänsvård, men som inte kan hänföras till ett specifikt verksamhetsområde. Det rör sig bl a om kostnader för samarbetet kring hälso- och sjukvård, kunskapsstyrning mm inom ramen för Norra sjukvårdsregionförbundet (NRF).

De årliga avgifterna för deltagandet i Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg bokförs också här.

Abonnemangskostnader för Skandionkliniken i Uppsala ingår i de centrala uppbokningarna. Ett kommunalförbund, med de sju regioner som har universitetssjukhus, driver kliniken. Där ges behandlingar med protonstrålning mot tumörer.

Vidare bokförs här vissa årskostnader för abonnemang på särskilda specialiteter vid NUS, t ex onkologiskt centrum.

Den utlandsvård som debiteras via Försäkringskassan följs upp och bokförs centralt.

3 Intäkter för vård av medborgare från andra landsting

Efter den kraftiga minskningen i utomlänstäckning 2020, skedde under 2021 en viss återhämtning. Intäkterna ökade då med 5,4 miljoner kronor (+3,3 procent).

						Förändring i kr	Förändring i %
Ersättning enl riksavtal i tkr	2017	2018	2019	2020	2021	2020-2021	2020-2021
Primärvård och öppen specialiserad vård	59 790	63 213	68 152	52 701	53 134	433	0,8%
Slutenvård	53 709	59 152	67 485	63 498	65 604	2 105	3,3%
Öppenvård sjukvårdande behandling	8 297	9 895	10 142	7 815	7 939	124	1,6%
Avgifter och ersättningar från regioner	907	1 151	1 629	927	930	3	0,3%
Ersättningar för patienttransporter	35 279	32 894	37 305	38 901	41 681	2 780	7,1%
TOTALT	157 982	166 305	184 713	163 842	169 288	5 445	3,3%
Årlig förändring i %		5%	11%	-11%	3%		
Årlig förändring i tkr		8 323	18 407	-20 870	5 445		

Under 2021 påverkades vården av utomlänspatienter fortfarande av Covid-pandemin, även om skidorterna i länet hölls igång i högre grad än 2020. Både Storsjöcupen och Storsjöyran ställdes in för andra sommaren i rad.

						Förändring i kr	Förändring i %
Utomlänstäckning per område i tkr	2017	2018	2019	2020	2021	2020-2021	2020-2021
Akutvård, anestesi och IVA	45 182	43 422	49 676	49 550	57 939	8 389	17%
Barn- och ungdomsmedicin	9 327	8 491	9 421	7 557	7 509	-48	-1%
Kvinna	3 367	3 595	3 572	3 307	3 254	-53	-2%
Barn och unga vuxna	464	1 028	2 661	910	978	68	7%
Kirurgi	12 977	13 421	14 589	15 084	14 133	-951	-6%
Ögon öron	1 657	1 134	993	994	1 063	70	7%
Hjärta neurologi rehab	8 253	9 101	11 521	10 510	10 403	-107	-1%
Hud infektion medicin	5 126	8 348	6 655	6 165	7 324	1 160	19%
Psykatri	235	2 483	4 185	3 460	3 138	-322	-9%
Ortopedi	13 495	13 052	16 676	16 129	13 561	-2 568	-16%
Primärvården Åre	26 338	28 677	28 940	21 431	20 860	-572	-3%
Primärvården Härjedalen	19 174	18 375	18 401	14 949	14 265	-683	-5%
Primärvården övriga länet	11 666	13 968	15 965	12 475	13 333	858	7%
Retts center	607	664	745	927	904	-23	-3%
Övrigt	114	546	713	394	624	230	58%
TOTALT	157 983	166 305	184 713	163 842	169 288	5 445	3%

När intäkterna för utomlänspatienter fördelas på områdena, blir det tydligt att intäkterna fortsatte att minska på många områden under 2021.

Verksamheterna akutvård, anestesi och IVA har slagits ihop i tabellen ovan. Den stora ökningen av intäkter för dessa verksamheter avser ersättning för utomlänspatienter som legat på IVA för covid-19. I normala fall tillfaller inga intäkter IVA utan de går till utskrivande enhet, tex Infektion, men de senaste åren har man gjort ett undantag för IVA-patienter med Covid-19. Intäkterna för Covid-patienter från andra län ökade med nästan fem miljoner kronor. Därutöver steg intäkterna för transport av utomlänspatienter med ambulanshelikopter med nästan tre miljoner kronor. Övriga ambulanstransporter gav minskade intäkter med ca trehundra tusen kronor.

När det gäller några av de verksamheter som brukar ha höga intäkter för vård av patienter från andra län – primärvården i Åre och Härjedalen – gick intäkterna ned ytterligare under 2021. Det kan vara en konsekvens av ett ändrat beteende hos turisterna. Tidigare har många besökt exempelvis filialen i Åre centrum för vissa hälsoproblem. Nu när många börjat använda sig av de digitala vårdtjänsterna hos privata vårdgivare eller hos sin egen hemregion, kanske de kontaktar dessa i stället för att besöka hälsocentralerna/mottagningarna på turistorterna i länet.

Dessutom har nya privata vårdgivare tillkommit i och med öppnandet av en hälsocentral i Duved. Om man jämför primärvårdens intäkter 2019, med intäkterna 2021, låg de nästan 15 miljoner kronor lägre 2021 än före pandemin.